

Seisukohad KOV valimisteks Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda 2025

Põllumajanduskoda
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

PÕLLU-
MAJANDUSES
ON TULEVIK

EESTI PÕLLUMAJANDUS-KAUBANDUSKODA KUTSUB KOHALIKKE OTSUSTAJAID TOETAMA MAAELU, PÕLLUMAJANDUSE JA TOIDUTOOTMISE KESTLIKKU ARENGUT

2025. aasta kohalike omavalitsuste valimised toimuvad Eesti maaelu jaoks määraval ajal. Toidujulgeolek, elujõuline kohalik ettevõtlus ning taristu ja teenuste kättesaadavus maapiirkondades on võtmeküsimused, mis vajavad senisest sihikindlamat tähelepanu ka kohalike otsustajate tasandil.

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda esindab enam kui 30 000 liiget, kes tegutsevad põllumajanduses, toidutööstuses, metsanduses, jahinduses ja muudes maamajanduse valdkondades. Koda on veendunud, et just kohaliku tasandi otsustel on oluline mõju sellele, kas elu maal püsib, tootmine areneb ja tarbijani jõuab kvaliteetne kohalik toit.

Oleme siinkohal kokku võtnud olulisemad soovitusel ja seisukohad, mille rakendamine toetab ühtaegu toidujulgeolekut, piirkondlikku ettevõtlust, kehtlikku maaelu ning kohaliku omavalitsuse rolli kogukonna elu edendamisel. Need seisukohad on kujundatud tuginedes meie liikmeskonna sisendile, poliitikaanalüüsile ning Eesti ja Euroopa Liidu strateegilistele suunistele.

Meie soov on, et valimisliidud ja erakonnad arvestaksid nende ettepanekutega oma programmides ning valitud volikogud ja vallavalitsused viiksid need ellu koostöös kogukondade ja tootjatega.

TOIDUJULGEOLEK JA KOHALIKU TOIDU EELISTAMINE

EESMÄRK: Tagada kohalike omavalitsuste asutustes (lasteaiad, koolid, hoolekandeesutused jne.) kohaliku ja kvaliteetse toidu suurem osakaal.

SELGITUS:

Kohalikel omavalitsustel on võtmeroll tagamaks, et nende allasutustes pakutav toit oleks pärit võimalusel kodumaistelt tootjatelt ja eelistatult piirkonna enda ettevõtetelt. Tegemist ei ole ainult majandusliku küsimusega, vaid ka strateegilise toidujulgeoleku ja kohaliku elu kehtikkusega. Riiklikele hankereeglitele tuginedes on võimalik läbi teadliku planeerimise ja kvaliteedikriteeriumide kujundada hankeid sellisel, et need soosivad kodumaise toidu pakkumist. Lisaks aitab kohaliku toidu kasutamine kasvatada üldist teadlikkust piirkonna tootjatest ning tugevdab sotsiaalset ja majanduslikku sidusust kogukonnas.

SOOVITUSED:

- KOVid peaksid koostama toiduhangete strateegia, mille üheks eesmärgiks on soodustada lühikest tarneaehelat, hooajalisust ja kvaliteetse tooraine kasutamist usaldusväärselt tootjatelt.
- KOVid võiksid kehtestada kriteeriumi, et vähemalt 50% toorainest koolide ja lasteaedade toidus pärineb kohalikelt tootjatelt ehk lähipiirkonnast, on värske ja jälgitav ning eelistatult otsetarnena tootjalt.
- Luua koostöövõrgustikke kohalike tootjate ja toitlustajate vahel, et vähendada vahendajaid ja tugevdada kogukondlikku toidusüsteemi.
- KOVide kodulehtedel võiks avaldada tootjate registri koos kontaktide, toodete ja teenuste kirjeldustega, et suurendada läbipaistvust ja hõlbustada koostööd.
- KOVid võiksid seirata ja avaldada kasutatava tooraine päritolu ning kohaliku toidu osakaalu andmeid oma asutustes läbipaistvuse ja teadlikkuse tõstmiseks.

PÕLLUMAJANDUSE JA TOIDUTOOTMISE VÄÄRTUSTAMINE RUUMIPLANEERIMISES

EESMÄRK: Tagada, et põllumajandustootmine oleks KOVide arengukavades ja üldplaneeringutes selgelt prioriteetne tegevusala. Säilitada ja kaitsta väärtuslikku põllumajandusmaad kohaliku planeerimise kaudu, eriti piiriäärsetes KOV-ides, kus põllumajandus ja metsandus on piirkonna olusid arvestades kõige potentsiaalsemad ja jätkusuutlikumad tegevusvaldkonnad.

SELGITUS:

Eestis kaob iga päev väärtuslikku põllumaad. Seda asendavad elamuarendused, teed, tööstused või lihtsalt looduslikuks muutumine. Kohalikul tasandil tehakse planeeringuotsuseid, mis määravad selle, milline maakasutus piirkonnas võimalik on. Eriti oluline on teadlik ja strateegiline lähenemine nendes kohalikes omavalitsustes, mis paiknevad ida- ja kagupiiri vahetus läheduses. Seal on põllumajandus ja metsandus tihti ainsad potentsiaalid majandusharud, mis toetavad nii regionaalset arengut kui ka Eesti julgeolekut.

SOOVITUSED:

- Üld- ja detailplaneeringutes tuleb defineerida väärtuslik põllumajandusmaa ning tagada selle kaitse.
- KOV peaks koostöös tootjatega kaardistama põllumajandustegevuseks olulised alad, sh ligipääsuteed, kastmisveekogud jms.
- Planeeringutes peab põllumajandust käsitlema võrdväärselt teiste arenguvajadustega.
- KOV peab kaasama ruumilise planeerimise protsessi valdkondlike eksperte, et tõsta kogukonna teadlikkust väärtusliku põllumajandusmaa säilitamise olulisusest.
- Ida- ja kagupiiriäärsetes KOVides tuleks põllumajanduse ja metsanduse arengut käsitleda ka regionaaljulgeoleku ja tasakaalustatud asustuse hoidmise kontekstis.

ETTEVÕTLUS- JA TÖÖKOHTADE TOETAMINE MAAL

EESMÄRK: Arendada mitmekesist ja kestlikku ettevõtlust maal, sealhulgas tooraine töötlemist, lisandväärtuse andmist, otseturustust, agroturismi, kohalikke teenuseid ja uusi ärimudeleid, mis toetavad piirkonna majanduslikku elujõulisust ja töökohtade loomist.

SELGITUS:

Maapiirkondade püsimine ja areng sõltuvad otseselt sellest, kui võrd on seal võimalik elada, töötada ja ettevõtlust arendada. Lisaks põllumajandustootmisele loovad töökohti väiketööstused, toidu ja biomassi väärindamise ettevõtted, agroturismi ja kohaturismi teenusepakkujad, kohaliku kaubanduse ja käsitöö tegijad ning digilahenduste abil tegutsevad väikeettevõtted.

Toidu- ja põllumajandussektor annab ligikaudu 14% maapiirkondade tööhõivest, kuid tegelik mõju on laiem, hõlmates ka kaudseid teenuseid ja seotud tegevusi.

Kohalik omavalitsus saab etendada võtmerolli ettevõtluse arendamiseks vajaliku keskkonna kujundamisel: planeeringud, taristu, bürokraatia vähendamine, koostöövõrgustike toetamine ning teadlikkus maaettevõtluse eripäradest on kõik osa kohalikest arenguvõimekusest.

SOOVITUSED:

- Tagada kiire, usaldusväärne ja ettevõtjasõbralik asjaajamine KOVides, suurendades ametnike teadlikkust maaettevõtluse ja toidutootmise spetsiifikast.
- Investeerida taristusse – vesi, elekter, teed, side ja ligipääsuteed on ettevõtluse eeltingimused.
- Luua paindlikud võimalused väiketootmise ja töötlemise arendamiseks.
- Tunnustada ja nähtavaks teha maaettevõtluse edulugusid, et muuta maapiirkond ettevõtluseks atraktiivsemaks, eriti noorte ja naiste seas.

TARISTU JA TEENUSED, MIS TOETAVAD TOOTMIST JA ELU MAAL

EESMÄRK: Parandada juurdepääsu teedele, sidevõrgule ja energiavarustusele.

SELGITUS:

Ilma taristuta ei püsi tootmine. Tootmiskohtades peab olema kiire ja stabiilne internet, ligipääsetavad teed ning piisav ja stabiilne elektriühendus.

SOOVITUSED:

- Kaardistada ettevõtjate taristuvajadused.
- Investeerida digitaristusse ja toetada kiire internetivõrgu arendamist.
- Arendada kaugteenuseid koostöös erasektoriga.
- Toetada majutustingimuste loomist või renoveerimist tootmisettevõtete töötajatele, sealhulgas hooajajärgsetele (nt üldplaneeringutes võimaldada tootmise juurde kavandada eluhooneid, toetada tootjaid üürimajutuse leidmisel ja pakkumisel).
- Kehtestada põllumajandus- ja toidutootjatele, kes tegutsevad saartel soodustingimustel parvlaeva ülevedu toodangu ja tootmisega seotud veoste jaoks, sealhulgas masinad, loomad, sööda- ja väetisekoormad. Samuti võimaldada eelisjärjekorras pääs parvlaevale kergesti rikneva kauba ja elusloomade transpordiks.

KESKKONNA- JA LOODUSKAITSE NING TOOTMISARENGU TASAKAALUSTAMINE KOHALIKE HUVIDEGA

EESMÄRK: Tagada, et keskkonna- ja looduskaitsega seotud tegevused ning ruumiline planeerimine oleksid tasakaalus piirkonna arenguvajadustega, võimaldaksid põllumajanduse ja toidutootmise kestlikku toimimist ning ei pärsiks põhjendamatult kohalikke investeeringuid ja töökohtade loomist.

SELGITUS:

Keskkonna- ja looduskaitse piirangud peavad olema proportsionaalsed ning arvestama kohaliku elu, ettevõtluse ja toidutootmise eripära. Üha sagedamini kohtavad põllumajandus- ja toidutootjad väljakutseid mitte ainult looduskaitse kitsenduste, vaid ka kogukondliku vastuseisu (*NIMBY – „Not In My Backyard“*) tõttu, mis võib ohustada vajalikke investeeringuid – näiteks farmide laiendusi, töötlemishooneid, kuivateid, biogaasijaamu jne.

Kohalik omavalitsus mängib keset rolli tasakaalu leidmisel, nii planeeringute suunajana, kogukondliku dialoogi eestvedajana kui ka looduskaitse ja majandustegevuse vahelise koostöö edendajana.

SOOVITUSED:

- KOV peab arengukavades ja üldplaneeringutes määratlema põllumajanduse ja toidutootmise, sh sellega seotud investeeringud ja uuenduslikud energialahendused, strateegilise prioriteedina.

- Kaasata kohalikke tootjaid ja kogukonda looduskaitse planeerimisse ning ruumilisse arengusse, et tagada arusaamine ja toetuse kasv.
- Ennetada NIMBY-efekti selgitustöö, läbipaistva kaasamise ja faktipõhise arutelu kaudu.
- KOV peab seisma argumenteeritud arengu ja pikaajaliste kogukondlike huvide eest, mitte alluma väikese, kuid hääleka vastuseisu survele.
- Taotleda riigilt õiglaseid kompensatsioonimehhanisme piirangutest mõjutatud maaomanikele ja tootjatele.
- Luua KOVi juurde looduskaitse ja majandustegevuse koostöökogu, mis toetab tasakaalustatud otsuste kujundamist ja ennetab konflikte.

TEHA MAAMAKSUSU SOODUSTUSI PÕLLUMAJANDUS-ETTEVÕTJATELE KUI OLULISTESSE TOIDUJULGEOLEKUSSE PANUSTAJATESSE, KELLE JAOKS ON MAA STRATEEGILISELT OLULINE TOOTMISSISEND.

EESMÄRK: Tagada, et maamaksusüsteem ei muutuks maapiirkondade tootmise jätkusuutmatuse põhjustajaks.

SELGITUS:

Põllumajandusmaa maksustamishind on masshindamise tulemusel kasvanud keskmiselt 8,4 korda, mõnel juhul kuni 20 korda. Kui maamaksu määr 2026. aastast tõuseks maksimaalselt 0,5%, võib see tähendada kuni 40–50 €/ha aastast maksu, varasema 5 € asemel. Näiteks 150 ha põllumaa puhul tõuseks aastane maks 750 eurolt 7500 euron.

SOOVITUSED:

- Kehtestada jätkuvalt 10% aastane maamaksu tõusupiirang.
- Tagada põllu- ja metsamaa maksustamise proportsionaalsus.

PÕLVKONDADE VAHETUS JA JÄRELKASVU TOETAMINE MAAL

SELGITUS:

Eesti maaelu jätkusuutlikkus sõltub noorte huvist ja võimalustest jääda maapiirkonda. Statistika näitab, et maapiirkondade elanikkond vananeb ja väheneb kiiremini kui linnades. Noortel on sageli keeruline maale jääda või sinna tulla – puudub taskukohane elamispind, stabiilne sissetulek või ettevõtlusega alustamise võimalus. Põllumajandusettevõtte üleandmine järgmisele põlvkonnale on tihti takerdunud eluaseme puuduse, rahastamise raskuste ja ebapiisava toe taha. Kui me ei loo noortele reaalselt võimalust oma elu maal üles ehitada, kaotame põllumajandusliku oskusteabe, tootmisvõime ja kogukondliku kestlikkuse.

SOOVITUSED:

- KOV võiks arendada või kaasrahastada rendielamispindu noortele peredele, noortalunikele või spetsialistidele.
- Kaasata noori kohalike arengukavade koostamisse, noortevolikogude kaudu või piirkondlikes ideekorjes.
- Toetada vara ja ettevõtluse põlvkondadevahelist sujuvat üleminekut, pakkudes nõustamist ning luues kohalikke maksusoodustusi.

HARIDUS JA TEADLIKKUS MAAELUST NING TOIDUTOOTMISEST

SELGITUS:

Tõhus maaelu ja põllumajanduse kaitsmine algab teadlikkusest. Kui otsustajad ja kogukonnaliikmed ei mõista, millist pingutust, teadmisi ja riske tootmine eeldab, jäävad maaelu puudutavad otsused sageli ebaõiglaseks või lühinägelikuks. Haridusel on keskne roll: see kujundab hoiakuid, väärtusi ja teadlikkust. Kohalik lasteaed ja kool on väärtuskasvatuse ja kogukondliku sidususe kandja ning KOV saab seda aktiivselt toetada.

SOOVITUSED:

- Edendada praktilist toidu- ja loodusharidust alates lasteaiast – näiteks rajada õppeaiad, korraldada külastusi taludesse ja töötlemisettevõtetesse.
- Teha koostööd kohalike ettevõtjate ja haridusasutuste vahel – näiteks töövarjutamised, kutsehariduse tutvustused.
- Toetada koolide ja kogukondade koostööd toiduteemaliste kampaaniate, projektide ja haridusmaterjalide kaudu.

KLIIMAKINDEL MAAELU JA KOHANEMINE ÄÄRMUSOLUDEGA

SELGITUS:

Kliimamuutused on juba kohal – põud vaheldumisi liigniiskusega, äikesetormid ja öökülmad mõjutavad tootmist iga aastaga rohkem. Kliimariskide maandamine peab toimuma ka kohalikul tasandil. Lisaks ohule tootmisele, ähvardab ekstreemne ilm ka taristut ja elukeskkonda. KOVil on võimalus ennetada kahjusid ja toetada tootjaid kliimamuutustega kohanemisel.

SOOVITUSED:

- Planeeringutes ja investeeringuprojektides tuleb arvestada kliimariskidega (nt üleujutuspiirkonnad, tormikindlus, ligipääs kastmisveele).
- KOV võiks toetada uuenduslikke lahendusi, nagu vihmavee kogumine, päikese- või biogaasienergia kasutamine tootmises.
- Koostöös kohalike ettevõtjatega kaardistada ja hinnata piirkondlikke keskkonnariske.
- Koostöös tootjatega arendada piirkondlikke kriisivarude ja abimeetmete lahendusi.

EESTI PÕLLUMAJANDUS-KAUBANDUSKODA loodi 1996. aastal eraõigusliku põllumajandustootjate ja -töötajate ühendusena. Alates 1997. aastast on koda kasvanud, hõlmates biomajanduse eri valdkondade organisatsioone ja ettevõtteid. Tänapäevaks ühendab koda otse ja liikmesorganisatsioonide kaudu üle **30 000 liikme**, olles Eesti suurim ja mõjukaim katusorganisatsioon põllumajanduse, toidutööstuse, maa- ja metsamajanduse valdkonnas.

Koda kujundab ettevõtluskeskkonda, esindab liikmete huve Eestis ja ELis ning edendab Eesti toidu ja biomajandussaaduste kvaliteeti, mainet ja ekspordivõimekust. Samuti on koda koostöö- ja ühistegevuse platvorm ning panustab haridusse kutse andjana.

Kerli Ats

Juhatuse esinaine
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda
Pärnu maantee 141, 11314 Tallinn/ +372 5647 5660
www.epkk.ee

Põllumajanduskoda
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda

